

VÖG VOLAPÜKA.

,Daniil Morozov': redakan
ä vicifal,
,shido2308@yahoo.com',
,Ekaterinburg', ,Rossija' / Rusän.

Jäfidot soğa bevünetik Volapüka.

YELOD 34^{id}. NÜM: 6. 2024 YUNUL. PADS: 45 jü 52.

RALPH MIDGLEY (1929–2024).

Nun lügilik epubon, das hiel Ralph Midgley tü 1929, nozul, 25 pemotöl edeadom tü 2024, mayul, 23. Äbinom redakan balid gaseda obsik (jü novul yela: 2014), guvan Volapükaneffa (de 2006 jü 2015), liman kadäma nulik Vpa (de 2007 jü 2015), stimakadämal soğa bevünetik Vpa (sis dekul yela: 2015, kü äklemom calis valik oka pö Vpamuf demü bäldot oka e fibikam tuvemik logamafäga). Älautom penädis sevädik

mödik dö Vp pro Linglänapükans: tidodemis, vödabukis zänodagretik (om it epenom bosü dö atos in yeged okik, kel pebukon su pads fovik); id ätradutom lautotis valasotik ini Vp. Äprimom ad vestigön staböfiko gramati Vpa in yegeds sökoda: ‚Volapük in Use‘. Älanälükom mödikanis ad lärnön e gebön Vpi, ün timäd obsik ävedom balidan, kel ägebom aldelo Vpi. I mastiko äpoedom Vpo.

Ko om menef eperon bevüpükavani mu gretiki. Eplöpom ad dönulifükön Vpamufi, edunom saidikosi ad dönulifükön püki: ‚Neo‘ fa ‚Alfandari‘. El Ralph oblebom laidio in mem Vpanas dasaman tefü zil pro Volapük. Takädömös in püd!

VOLAPÜK SIS YEL: 1960.

Fa ,Ralph Midgley'.

1. TIMÄD NULIK VOLAPÜKA.

Finü yel: 1962 < gased calöfik Volapüka: „Zänagased pro Volapükanef“ < no plu pübükon. Pos yels plu teldegluls gased at, kel balido pibükon fa ,Arie de Jong' e kevobans dis tiäd: „Volapükagased pro Nedänapükans“, äbinon deadik. No sevoy kuratiko, Volapükaflens liomödotik ädabinons da vol ün tim et. Ba kildeg, ba kiltums — tio valikans äseilons. Dü degyel at Volapük äslipikon ai dibätikummo; äjinos äsif ödunon-la natemi lätikün.

2. CIFAL FIEDIK E NÜKÖMÖLAN.

Dü yunüp oba äbinob sperantan zilik. Ästudob jenavi püka, ed äkolkömob balidnaedo dubo Volapüki. Ko nited gretik ästudob püki fa el de Jong pirevidöli, ed äpenom cifale, kela ladeti seimo ituvob ad seivön omi. Ägespikom sunädo penedi obik tü d. degtelid dekula ela 1975 penätü ok. Ekö! vödem ot:

O söl digik: ,Midgley,'

Päsüpädob e vemo päläbükob <ad> getön penedi olik dätü d. 29^{id} novula, e spidob <ad> gespikön ole.

Kiöpo älärnol-li Volapüki? Löliko in bukem-li Britänik? Bukis e pübotis kinikis labol-li, e kinikis etuvol-li votöpo? (Vipoböv <ad> lisedükön valikis, kels seimüpo ädabinons). Ol gebol püki rigik ela ,Schleyer,' ab ob penob me fom püliko perevidöl fa dokan: ,Arie de Jong'. If vipol remön bukis (äsä gramatis e vödabukis), penolös söle: ,Reinhardt Haupenthal' [egivom obe ladeti oma tü tim et]. Om labom stoki gretik ledino in dialeg at, e labom bukili nitedik: „Jeno tem valemäpüka: Volapük“ fa söl: ,Schmidt': cifal attimik mufa.

If vilol penön medü Volapük, penolös söle: ,Abelardo Sousa' [ladet]. Om sevom legudiko fomi rigik e penom ai lemödiko. Ba ya egetol penedi de söl: ,Donald Gasper' [ladet].

Semikna obs kolkömob in zif: ,London' ko flen mufa: ,Ido': ,Robert Carnaghan', e mufa: ,Neo': ,Douglas Blacklock'. If vipol spikön

ko obs, pöt sököl obinon tü d. 7^{id} yanula za düpalaf pos degtel dü poszedel. Kanol telefonön obi dü vobadüp medü [nüms telefonik].

Pükis valemik kinik ol sevol-li? Ob ya spodob ko lautans e slopans pükas ömik. Ab patiko plidob püki at fasilik, nitedik, vönädik ed igo jöniki. Vipoböv <ad> dönustabükön mufi gretik Volapüka in vol. Kisi ol vipol-li ad dunön?

Begespikölös, begö! suniko obi e penölös suniko lü ladets ya pe-mäniotöls.

Ko glids flenöfik e benovips gudikün pro kritidazäl e nulayel okömöls.

B. R. Bishop.

So kebob obas gönü Volapük äprimon. Ekö! cifal lanälik, kel neföro iperom speli dü yels. Stadom in ked nenropik, kel päprimükon bü yels mödik fa ‚Schleyer‘ it. Id äseivob pösodis votik, kels äviloms spodön medü Volapük. Balan otanas äbinom hiel Abelardo Sousa se ‚Florianopolis‘ (Brasilän), ko kelan äspodob suvo. Lefat omik äbinom pionir Volapüka us. Äbinom vemo tälenik. Zuo äbinom musigan, kel änoatädom hümi lobü Volapük.

3. NEODOT BALID DRANIKÜN.

Poso äspodob laiduliko ko cifal. Do ya ilautom tidodemi me sperant, ün degyel 1970^{id} äprimob ad lautön tidodemis Volapükik e Linglänapükikis, bi ün tim et tidodems valemo äbinons pro Volapük rigik ela Schleyer. Seko neod gretik ädabinon ad lautön tidodemi gudik e brefiki pro Volapükaf lens Linglänik. Ya ädabinons tidodems legudik Deutänapükik e Nedänapükik. Tidodem balid oba tiädü „Volapük vifik“ pästudon fa mödikans medü püks mä. Id älautob „Naböfaninädi Volapüka“ (me Lingläna e Fransänapük) gebabiki pro säkans, kels ävilons te xamön binodi püka sekü nuläl. Ats äbinons tidodems balid, ab latikumo emekob tidodemis votik tel, kels äbinons nitedikums e pötöfikums ad studans zilik.

4. NEODOT TELID DRANIKÜN.

Sis yel: 1962 < gased Volapükik nonik ädabinon. Ab muf bevünetik neodon gasedi ad balön Volapükaflenis valöpao e nünön ones nulodis tefik. Tü fin yela: 1979 < äsludob ad primükön gasedi, kel pa nemon anu „Vög Volapüka”.

Ye tiäd balid no äbinon „Vög Volapüka”, ab „Pened komunik Volapükaflenes valöpo”. Dü yel te bal tiäd gasedila äbinon „Pened komunik”. Tü del semik balan reidas epenom obe ad nunön: „Tiäd nejönik kion! No kanol-li tuvön nemi gudikum pro gasedil obas?”

Seko ün yel: 1991 evotükob nemi. Nu äbinon „Flenef bevünetik Volapüka” stimü klub necalöfik pro Volapükaflens, keli ettimo ifü nob. Ab pos yels degkil äsäkob obe: „Binon-li nem pötöfik?” Tü tim et äpreparob tidodemi Volapüka. Bal lärnodas tidodema at äbinon dö jipul, kel ilärnof Volapüki, ab ävilof spodön Volapüko ko ek. Seko epotof penedi lü gased pefomälöl tiädü „Vög Volapüka.” „Nem gudik kion!” ätikob, e sis yel: 2004 nem gasedila obas binon „Vög Volapüka.” Dü dabin gaseda ye nem ota peceinon kilna. Gased at pubon balna a mul.

Sekü atos neodots gretikün tel mufa pejenöfükons, sevabo tidodem pro primöläns, äsi gased calöfik ko yegeds valasotik.

5. TUMYELAZÄL VOLAPÜKA.

Yubid tumyelik Volapüka äjenon dü yel 1979. Äbinon pöt vemo gönik ad propagidön püki. Els ‚BBC’ (Netatelevid Britänik) ed ‚ITV’ (Büsidelevid Linglänik) ävilons mekön broadotis dö Volapük e dö jenotem ota.

Cifal ed ob äkompenoms pö ats. Igo anu kanoy nog juitön filmoti in bevüresod valöpo (pläamü GretaBritän, kö peproibon). Ün tim at Volapük päpropagidon da vol lölik medü netagaseds veütik, radion e televid. Tim gretik kion!

E cifal ed ob ädasevoms fruti veütik yubidas somik. Cifal it äjä fädöm me jenots at. Ekö! küpedots oma: „E nu pötos ad tikädön zälis veütik votik tel: motedazäl (tü d. 18^{id} yulula) e deadamayelam (tü d. 16^{id} gustula) datuvana Volapüka. No binos tu gölik ad blü

mükön obis in tef at.” Cifal ai ägebom zälis somik ad propagidön Vo-
lapüki.

6. TIMÄD NÜNÖMAS.

Penamacin äbinon „flen” gretikün obik tefü Volapük. Jü yel: 1995
ägebob oni ad redakön gasedi Volapüka, e ad spodön ko lebonedans
ota. Ab ün yel: 1995, son oba fino esüadükom obi ad gebön nünömi —
jenöfo ägivom obe nünömi oka, bi ävilom remön nuliki.

Büikumo ninäd pebuköl gaseda äbinon ot, ab yufü nünöm äka-
nob dunön milagis! Gasedanüms bü 1995 ed uts pos yel at binons go
distiks. E süikam bevüresoda id ävedükon voli nulik rivoviki pro Vola-
pük. Pötis mödikum at ägebobs ad propagidön püki da vol lölik.

Fino kadäm bevünetik Volapüka jäfidon dönu, buks jönik pubons
dönu pos nejäfed lunüpik.

Volapük lifon dönu! Lifonös Volapük dü yels lemödik fütüro!

2013.

SÄKASPIKOT ELA RALPH KO CALONUNODAN ÜN 2001.

El Ralph Midgley äsevom pükis mödik, sevabo e natikis (Deutäna-
püki, Velsänapüki, ...), e mekavikis (speranti, elis Ido, Interlingua,
Neo, ...). Atos ämögükon ome ad bespikön Volapüki ko jigasediman:
,Katarzyna Tempczyk’. Säkaspikot tefik penotükon ün setul yela:
2001 < medü gased sperantakluba di ,Warszawa’: ,Varsovia Vento’.
Sotüli Volapükik spikota et kanoy reidön in nüms: 9, 10 < ela „Sirkü-
lapenäd” pro yel: 2001; sotül ma pük: ,Ido’ < ko tiäd: ,Interviuvo kun
sioro Ralph Midgley ek La Flenef Bevünetik Volapüka’ pepübön in
nüm: 324 < timapenäda: ,Progreso’ (<https://web.archive.org/web/20210803021854/http://www.uli-ido.ovh/index.php?page=progreso>’).
Us kanoy seivön, das ettimo Volapükans te degs ädabinons in vol;
num at sis tim et pekilon — mubalido danädü jäfed ela Ralph.
Initedos, das in nüm ot jäfidota balatama di ,Ido’ kanoy tuvön
penedi papale: ,Leo’ XIII^{id} tefü ,Schleyer’. ■

YÜMAMALÜL PÜLIK.

Fa ,Ralph Midgley', 2011.

Yel moteda obsik, äsi deadama
Pateilon fa stripül smalik e blägik.
Elifobs-li lifi gudäla, no blama;
Emoon-li lif at fluköfik, u sägik?
Lif obas me gudäl, bo me bad fulon;
Fa yümamalül at papladulon.

Ven äbinobs yuniks, lomo lä pals,
Lölo sekidiks, e lölo sefik;
Nedanöfa dabinons-li ya mals,
Dub zunül äsi mäpüd jeikiks?
Lif obas me gudäl, bo me bad fulon;
Fa yümamalül at papladulon.

Juladels pasetik, ab in mem nog liföls;
Ästümobs-li flenis, sufälobs retanis?
Ätirenobs-li onis drede ga ciföls,
Ud ästimoy-li obis äs gudälanis?
Lif obas me gudäl, bo me bad fulon;
Fa yümamalül at papladulon.

Älobedobs-li cifi obas in voböp?
E kevobanes äbinobs-li fiediks?
U ba äblibobs-li su lönik tikädöp,
Kel äkodon geamis, vödis neplitiks?
Lif obas me gudäl, bo me bad fulon;
Fa yümamalül at papladulon.

Nu, finü yels obsik, vob obas pedunon.
Lif obas, ebinon-li plöpikos, u no?
Yümamalül pülik, mükik nu ejonon
Spadi tima, ün kel äglibobs ge e mo.
Lif obas me gudäl, bo me bad äfulon,
Ab fa yümamalül at ya pepladulon.

CIFAL, KEL NO VILOM BITÖN ÄS PAPAL.

Filmot nulik Volapüki teföl penotükon bevüresodo. Atna su skrin ka^znoy logön eli ‚Hermann Philipps‘: cifal. Ekö! pads bevüresodik tefik:

,<https://www.zeit.de/video/2024-05/konstruierte-sprachen-film-serie-linguistik>

,<https://youtu.be/yPaGbFCGNCg?si=3hYNvriF0TKg7r2q>

Nün veitöfikum. Nunodan: ‚Thilo Adam‘, gased bevüresodik: ‚Zeit Online‘. Spikans: ‚Hermann Philipps‘, ‚Jessie Peterson‘, ‚David J. Peterson‘; vög jikonana: ‚Poliana Baumgarten‘.

In tiäd filmota at pemänioton papal, sevabo: ‚Von DUNE und Game of Thrones lernen – wie man Sprachen erfindet‘, u ‚Beim Papst der vermutlich nutzlosesten Sprache der Welt‘.

Verätos, das datuval semikna ästeifülom ad kondötön äs kultan löpikün tefü „komotanef“ Volapükik: älesagom, das ädalom-la votükön Volapüki nendemü ced degmilatas pükigebanas ipuböl, no äzepom daväli presidanas Volapükaklubas, igo äprimom ad lautön lisedi bukas peproböl tefü Volapük. Bit somik cifalik ye enepubon ya sis lunüp. Igo cifal telid: ‚Albert Sleumer‘ < äbepikom nomis Volapüka as leigagredä^ztan ko mastans votik ettimik efe ko els ‚Arie de Jong‘ e ‚Jakob Sprenger‘; leno äbüadom bosu tefü pükasit. Kludo binos bisarik, das cifal ma daced mödikünanas jünü sümon-la ad papal nämädik zänodatimädik. Bo ‚Schleyer‘: cifal balid it < äbinom kodan atosa, bi äkanom mäniotön papi, äsä pö plän sököl yela: 1889 < dö diplom senätana Vpa: „**Senätans** aibinoms *konsälef* [konsälalef] nabikum [vemo nilöfik] ä lepesevik [konfidovik] datuvela [datuvana] ä cifala; binoms sümikos, kelos binoms *konsälals* dileka [dilekanefa] sembal [ömik], u bisiedala [presidala], u plina, u papa [papala]..., o. b. [sevabo] dünals [ministe^zrans], kadinals [kardinals]... Datuvel [datuvan] ed alik cifal *välom* [cälodom] senätanis oke [pro ok] segun [ma] ced oka, ed alik cifal mutom *pavälön* [padavälön] *se* ä *fa* senätans. Ots [otans] getoms fa [de] datuvel [datuvan] ä cifal *dipedis* [diplomis] **geilikün** vpa. [Vpa], if binoms pevälöl [pedavälöls], pedanemöl [pecälodöls] ä pebluföl [pe^zbluföls] fa datuvel [datuvan] ä cifal.“ Spelobsös, das danädü ked cifalas no löniäliskas seimüpo subsat: cifal < obinon siämaröletik no tefü papal fatütik, ab tefü jäfüdisevan ä vestigan mükik. ■

NUNS DÖ BUKS.

① FÖVOTS AD VÖDABUK GRETIK.

Finü prilul cifal: ‚Hermann Philipps‘ < enotükom bevüresodo sotüli nulik fövotas ela ‚Arie de Jong‘ ad vödabuk gretik fa otan. Lebuk at i ni nädön nulavödis komandabik mödik se vödems dasamik u pezepölis fa kadäm. Läxcifal: ‚Brian R. Bishop‘ e vicifal: ‚Daniil Morozov‘ eyufoms ad läfulükön vödalisedi gretik at, kel ya binon sam süperik vestiga kälöfi kün püka obsik. Kanoy dagetön ati pö pad sököl:

,<https://www.facebook.com/groups/volapukalised/permalink/10160722499905129/>

Utans, kels no dalons gebön bevüresodi lölik, bo kanons logön padi at: ,https://vk.com/wall-69180623_848‘.

② PENÄDS VÖNÄDIK.

Anu danädü bukemöps dabinik num penädas vönädik ai gretikumon bevüresodo. Jenäd at i tefon Volapükaliterati. Nemögosöv ad numädön is fonätis nitedik valik, ab nemü redak vilob küpälükön reidanis ad pad sököl labü gasedem:

,<https://volapuk.temerov.org/Volapükanef/vol/Volapükagaseds.php#rigik>

Pro Volapükavan alik binons mu nitediks gaseds sököl: „Volapüka=bled“ (redakan: ‚Schleyer‘ it), „Cogabled“ (redakan: ‚Schnepper‘ in ‚München‘), ‚Le Volapük‘ (gased Fransänik), „Volapükagased. Mulape näd nebolitik“ (ko redak in ‚Wien‘), ‚Rund um die Welt‘ („Zü vol lölik“, redakan: ‚S. Lederer‘).

Pö resodatoped pemäniotöl ot i kanoy tuvön bukis susnumik as nüned: ‚PDF‘ u ‚djvu‘. Pübots Volapükik bü yel: 1887 < bevü votikos onitedons jäfüdisevani tefü jenotem penama, bi labons tonatis patik di ‚Schleyer‘ pla vokätatonats. Seimans äplöpons ad бүkön onis nen tona= tots patik. Ekö! sams anik se buks fa ‚Fieweger‘, pö kels nig äjjonon pagebön:

À á	<i>A a</i>
Ò ó	<i>O o</i>
Û ü	<i>U u</i>

Bens; no dænan
 Ø, o sæl Yust!]

Ætikob-la, æbinob-la bo sæl